

- I Państwa sąsiadujące z Polską
- II Państwa Unii Europejskiej (bez państw sąsiadujących z Polską)
- III Światowe mocarstwa

I Państwa sąsiadujące z Polską

1. Czechy, Republika Czeska

- 1.1 Głowa państwa: prezydent **Václav Klaus** – od 2003 r., powołany na drugą kadencję 15 lutego 2008 r. Prezydent w tym kraju wybierany jest przez parlament na pięcioletnią kadencję.
- 1.2 Szef rządu: premier **Mirek Topolánek** (Obywatelska Partia Demokratyczna) – funkcję szefa rządu sprawuje od 4 września 2006.
- 1.3 Parlament: dwuizbowy. Niższa izba parlamentu – **Izba Deputowanych** – w jej skład wchodzi 200 parlamentarzystów wybieranych na czteroletnią kadencję. Izba wyższa – **Senat** reprezentowany przez 81 senatorów wybieranych na kadencję sześcioletnią. Co 2 lata następuje zmiana składu jednej trzeciej Senatu.
- 1.4 Forma rządów: republika.
- 1.5 Ustrój polityczny: system parlamentarny.
- 1.6 Ustrój terytorialny: państwo unitarne.
- 1.7 System partyjny: wielopartyjny z jedną partią dominującą. Główne partie polityczne:
  - Czeska Partia Socjaldemokratyczna (ČSSD),
  - Europejscy Demokraci (ED),
  - Komunistyczna Partia Czech i Moraw (KSČM),
  - Unia Chrześcijańskich Demokratów – Czechosłowacka Partia Ludowa, (KDU-ČSL),
  - Obywatelska Partia Demokratyczna (ODS),
- 1.8 Podział administracyjny: 13 krajów i miasto wydzielone Praga. W latach 1945–1993 Czechy stanowiły część Czechosłowacji.
- 1.9 Waluta: korona czeska (CZK).
- 1.10 Przynależność do ważniejszych organizacji międzynarodowych: UE, NATO, OECD, Rada Europy.

2. Słowacja, Republika Słowacka

- 2.1 Głowa państwa: prezydent **Ivan Gašparovič** pełniący tę funkcję od czerwca 2004 r. Prezydent w tym kraju wybierany jest w wyborach powszechnych na pięcioletnią kadencję.
- 2.2 Szef rządu: premier **Robert Fico** – pełni tę funkcję od lipca 2006 r. Przewodniczący partii SMER.

- 2.3 Parlament: jednoizbowy – **Rada Narodowa**. Zasiada w niej 150 deputowanych na kadencję czteroletnią.
- 2.4 Forma rządów: republika.
- 2.5 Ustrój polityczny: system parlamentarny.
- 2.6 Ustrój terytorialny: państwo unitarne.
- 2.7 System partyjny: system wielopartyjny. Główne partie:
- Socjalna Demokracja (SMER),
  - Ruch Chrześcijańsko-Demokratyczny (KDH),
  - Partia Demokratyczna (DS),
  - Partia Koalicji Węgierskiej (SMK/MKP),
  - Ruch Na Rzecz Demokratycznej Słowacji (HZDS).
- 2.8 Podział administracyjny: 8 krajów, które dzielą się na powiaty, a następnie na gminy oraz gminy miejskie. W latach 1945–1993 Słowacja była częścią Czechosłowacji.
- 2.9 Waluta: korona słowacka (SK).
- 2.10 Przynależność do ważniejszych organizacji międzynarodowych: UE, NATO, OECD, Rada Europy.

3. RFN, Republika Federalna Niemiec

- 3.1 Głowa państwa: prezydent federalny wybierany na 5 lat przez Zgromadzenie Związkowe, obecnie – od lipca 2004 r. – jest nim **Horst Köhler**.
- 3.2 Szef rządu: funkcję tę sprawuje od listopada 2005 r. kanclerz federalna Angela Merkel z Unii Chrześcijańsko-Demokratycznej.
- 3.3 Parlament: dwuizbowy. **Bundestag** jest izbą parlamentu wybraną w wyborach powszechnych na czteroletnią kadencję według ordynacji mieszanej. **Bundesrat** (Rada Federalna) skupia 69 przedstawicieli rządów krajów związkowych. Nie jest ona organem kadencyjnym.
- 3.4 Forma rządów: republika.
- 3.5 Ustrój polityczny: system parlamentarno-gabinetowy (kanclerski)
- 3.6 Ustrój terytorialny: federacja.
- 3.7 System partyjny: do końca lat 90. XX w. system dwuipółpartyjny. Główne partie polityczne:
- Unia Chrześcijańsko-Demokratyczna (CDU),
  - Unia Chrześcijańsko-Społeczna (CSU),
  - Socjaldemokratyczna Partia Niemiec (SPD),
  - Partia Wolnych Demokratów (FDP).
- 3.8 Podział administracyjny: 16 krajów związkowych (landów), w tym 3 miasta wydzielone.
- 3.9 Waluta: euro.
- 3.10 Przynależność do ważniejszych organizacji międzynarodowych: UE, NATO, OECD, Rada Europy.

4. Rosja, Federacja Rosyjska

4.1 Głowa państwa: prezydent wybierany w wyborach powszechnych i bezpośrednich na 4 lata – od maja 2008 r. funkcję tę pełni **Dmitrij Miedwiediew**.

4.2 Szef rządu: od maja 2008 r. **Władimir Putin** (przedtem prezydent od 2000 r.).

4.3 Parlament: dwuizbowy (Zgromadzenie Federalne) składa się z: **Dumy Państwowej**, tj. izby niższej – 450 deputowanych wybieranych w wyborach powszechnych i bezpośrednich na kadencję 4 lat oraz **Rady Federacji** – organu będącego przedstawicielstwem części składowych Federacji Rosyjskiej, w którego skład wchodzi po dwóch reprezentantów z każdego podmiotu Federacji (jeden reprezentant wybierany jest w wyborach powszechnych a drugi delegowany jest przez lokalny organ wykonawczy lub lokalny rząd). razem 178 członków.

4.4 Forma rządów: republika.

4.5 Ustrój polityczny: system prezydencki.

4.6 Ustrój terytorialny: federacja.

4.7 System partyjny: wielopartyjny. Główne partie polityczne:

- Jedna Rosja, stanowi zaplecze polityczne Władimira Putina,
- Komunistyczna Partia Federacji Rosyjskiej (Giennadij Ziuganow),
- Liberalno-Demokratyczna Partia Rosji (Władimir Żyrinowski),
- Sprawiedliwa Rosja.

4.8 Podział administracyjny: 21 republik (Czeczenia nie podpisała układu federacyjnego z 1992 r.), 9 krajów, 4 okręgi autonomiczne, 47 obwodów, w tym 1 autonomiczny i 2 miasta wydzielone.

4.9 Waluta: rubel (RUB).

4.10 Przynależność do ważniejszych organizacji międzynarodowych: APEC, Rada Europy, WNP.

5. Białoruś, Republika Białorusi

5.1 Głowa państwa: prezydent, wybierany w wyborach powszechnych, bezpośrednich na 5-letnią kadencję. Obecnie funkcję tę pełni od lipca 1994 r. **Aleksander Łukaszenka** (w 2004 r. odbyło się referendum na temat wykreślenia z konstytucji ograniczeń odnośnie liczby kadencji sprawowanych przez głowę państwa).

5.2 Szef rządu: od 2003 r. stanowisko to piastuje **Siarhiej Sidorski**

5.3 Parlament: dwuizbowy: **Izba Reprezentantów** – 110 parlamentarzystów – jest wybierana w wyborach powszechnych na czteroletnią kadencję, **Rada Republiki** – 64 reprezentantów władz terenowych.

5.4 Forma rządów: republika.

5.5 Ustrój polityczny: system parlamentarny, z silną pozycją prezydenta. Ma charakter reżimu autorytarnego.

5.6 Ustrój terytorialny: państwo unitarne.

5.7 System partyjny: formalnie wielopartyjny. Główne partie:

- Białoruska Partia Socjaldemokratyczna „Hramada”,

- liberalno-Demokratyczna Partia Białorusi,
- Komunistyczna Partia Białorusi,
- Agrarna Partia Białorusi,
- Białoruski Front Narodowy (partia opozycyjna).

Działa także Związek Polaków na Białorusi (nieuznawany przez władze).

5.8 Podział administracyjny: miasto wydzielone – Mińsk, który jest zarazem stolicą obwodu mińskiego oraz 6 obwodów, które dzielą się na 118 rejonów.

5.9 Waluta: rubel białoruski (BR).

5.10 Przynależność do ważniejszych organizacji międzynarodowych: WNP.

6. Litwa, Republika Litewska

6.1 Głowa państwa: prezydent **Valdas Adamkus** – od 12 lipca 2004 r.

6.2 Szef rządu: **Gediminas Kirkilas** – od 7 grudnia 2004 r.

6.3 Parlament: jednoizbowy **Seimas**. Składa ze 141 posłów, kadencja trwa cztery lata.

6.4 Forma rządów: republika.

6.5 Ustrój polityczny: system parlamentarny z silną pozycją prezydenta.

6.6 Ustrój terytorialny: państwo unitarne.

6.7 System partyjny: wielopartyjny. Główne partie:

- Partia Pracy,
- Związek Ojczyzny,
- Socjalni Liberałowie,
- Liberalni Demokraci,
- Związek Liberałów i Centrystów,
- Akcja Wyborcza Polaków na Litwie.

6.8 Podział administracyjny: 10 okręgów dzielących się na 60 gmin, w tym: 43 gminy rejonowe i 8 gmin miejskich.

6.9 Waluta: lit (LTL).

6.10 Przynależność do ważniejszych organizacji międzynarodowych: UE, NATO, Rada Europy.

7. Ukraina

7.1 Głowa państwa: prezydent wyłaniany w wyborach bezpośrednich na pięcioletnią kadencję – od stycznia 2005 r. **Wiktor Juszczenko**.

7.2 Szef rządu: premier od grudnia 2007 r. **Julia Tymoszenko**.

7.3 Parlament: jednoizbowy – **Rada Najwyższa** z 450 deputowanymi wybieranymi w wyborach powszechnych na czteroletnią kadencję.

7.4 Forma rządów: republika.

7.5 Ustrój polityczny: parlamentarny z silną pozycją głowy państwa.

7.6 Ustrój terytorialny: państwo unitarne.

7.7 System partyjny: wielopartyjny. Największe partie:

- Partia Regionów,
- Ojczyzna,

- Nasza Ukraina.

7.8 Podział administracyjny: 24 obwody administracyjne, 2 miasta wydzielone (Kijów i Sewastopol) oraz Autonomiczna Republika Krym.

7.9 Waluta: hrywna.

7.10 Przynależność do ważniejszych organizacji międzynarodowych: WNP, Rada Europy.

II Państwa Unii Europejskiej (bez państw sąsiadujących z Polską)

1. Łotwa

1.1 Głowa państwa: prezydent, wybierany przez parlament: od 2007 r. prezydentem jest **Valdis Zatlers**.

1.2 Szef rządu: **Ivars Godmanis** – od grudnia 2007 r.

1.3 Parlament: jednoizbowy – **Saeima**. Składa się ze 100 deputowanych wybieranych w wyborach powszechnych na czteroletnią kadencję.

1.4 Forma rządów: republika.

1.5 Ustrój polityczny: system parlamentarny.

1.6 Ustrój terytorialny: państwo unitarne, w skład którego wchodzi 4 krainy historyczne: Liwonia, Łatgalia, Kurlandia i Semigalia.

1.7 System partyjny: wielopartyjny. Główne partie:

- Łotewska Partia Chłopska,
- Łotewska Socjaldemokratyczna Partia Pracy,
- Partia Demokratycznego Centrum.

1.8 Podział administracyjny: państwo jest podzielone na 26 okręgów, 7 miast ma szczególny status.

1.9 Waluta: łat.

1.10 Przynależność do ważniejszych organizacji międzynarodowych: UE, NATO, Rada Europy.

2. Estonia

2.1 Głowa państwa: prezydent wybierany, na pięcioletnią kadencję przez parlament lub, gdy żaden z kandydatów w 3 głosowaniach nie uzyska 2/3 głosów, przez Zgromadzenie Wyborcze (posłów oraz przedstawicieli władz lokalnych). Od października 2006 r. prezydentem **Toomas Hendrik Ilves**.

2.2 Szef rządu: premier **Andrus Ansip** – od 2005 r.

2.3 Parlament: jednoizbowy – **Zgromadzenie Państwowe**, 101 członków wybieranych na czteroletnią kadencję.

2.4 Forma rządów: republika.

2.5 Ustrój polityczny: system parlamentarny.

2.6 Ustrój terytorialny: państwo unitarne.

2.7 System partyjny: wielopartyjny. Główne partie:

- Estońska Partia Reform,

- Partia Centrum,
- Partia Ludowa.

2.8 Podział administracyjny: 15 prowincji dzielących się na 227 gmin – 33 gminy miejskie i 194 gminy wiejskie.

2.9 Waluta: korona estońska.

2.10 Przynależność do ważniejszych organizacji międzynarodowych: UE, NATO, Rada Europy.

3. Dania, Królestwo Danii

3.1 Głowa państwa: królowa **Małgorzata II**.

3.2 Szef rządu: premier **Anders Fogh Rasmussen**, pełni tę funkcję od listopada 2001 r.

3.3 Parlament: jednoizbowy – **Folketing** – wybierany na czteroletnią kadencję w wyborach powszechnych i bezpośrednich, zasiada w nim 179 osób.

3.4 Forma rządów: monarchia konstytucyjna.

3.5 Ustrój polityczny: system parlamentarno-gabinetowy.

3.6 Ustrój terytorialny: państwo unitarne.

3.7 System partyjny: wielopartyjny. Główne partie polityczne:

- Partia Socjaldemokratyczna,
- Socjalistyczna Partia Ludowa,
- Centrum Demokracji,
- Chrześcijańska Partia Ludowa,
- Partii Radykalno-Liberalna,
- Duńska Partia Liberalna – Venstre.

3.8 Podział administracyjny: 5 regionów, które dzielą się na 98 gmin. Status autonomii mają: Grenlandia i Wyspy Owcze.

3.9 Waluta: korona duńska (DKK).

3.10 Przynależność do ważniejszych organizacji międzynarodowych: UE, NATO, OECD, Rada Europy.

4. Szwecja, Królestwo Szwecji

4.1 Głowa państwa: król **Karol XVI Gustaw**

4.2 Szef rządu: premier **Fredrik Reinfeldt** – od października 2006 r.

4.3 Parlament: jednoizbowy – **Riksdag** składa się z 349 deputowanych, wybieranych bezpośrednio na czteroletnią kadencję.

4.4 Forma rządów: monarchia konstytucyjna.

4.5 Ustrój polityczny: system parlamentarny.

4.6 Ustrój terytorialny: państwo unitarne.

4.7 System partyjny: wielopartyjny z jedną dominującą partią – Szwedzką Socjaldemokratyczną Partią Pracy. Inne większe partie:

- Ludowa Partia Liberałów (FP),
- Umiarkowana Partia Koalicyjna (MSP),
- Chrześcijańska Demokracja (KdS).

4.8 Podział administracyjny: 21 regionów administracyjnych, które dzielą się na 290 gmin

4.9 Waluta: korona szwedzka (SEK).

4.10 Przynależność do ważniejszych organizacji międzynarodowych: UE, NATO, OECD, Rada Europy.

5. Finlandia

5.1 Głowa państwa: prezydent wybierany w wyborach powszechnych na sześcioletnią kadencję. Od marca 2000 r. funkcję tę pełni **Tarja Kaarina Halonen**, która drugą kadencję rozpoczęła w 2006 r.

5.2 Szef rządu: premierem od 2003 r. jest **Matti Taneli Vanhanen**.

5.3 Parlament: jednoizbowy – **Eduskunta** – 200 deputowanych wybieranych w wyborach powszechnych na czteroletnią kadencję.

5.4 Forma rządów: republika.

5.5 Ustrój polityczny: system parlamentarny z silną pozycją głowy państwa.

5.6 Ustrój terytorialny: państwo unitarne.

5.7 System partyjny: wielopartyjny. Główne partie:

- Partia Centrum
- Socjaldemokraci
- Narodowa Koalicja
- Sojusz Lewicy
- Partia Zielonych

5.8 Podział administracyjny: 6 prowincji, 20 regionów, 74 podregiony, 432 gminy. Wyspy Alandzkie są autonomiczną prowincją.

5.9 Waluta: euro.

5.10 Przynależność do ważniejszych organizacji międzynarodowych: UE, NATO, OECD, Rada Europy.

6. Holandia, Królestwo Niderlandów

6.1 Głowa państwa: królowa **Beatrix**.

6.2 Szef rządu: premierem jest od 2002 **Jan Peter Balkenende**.

6.3 Parlament: dwuizbowy: **Stany Generalne** – 150 deputowanych wybieranych w wyborach powszechnych i **Senat** – 75 reprezentantów delegowanych przez parlamenty prowincjonalne.

6.4 Forma rządów: monarchia konstytucyjna.

6.5 Ustrój polityczny: system parlamentarny.

6.6 Ustrój terytorialny: państwo unitarne.

6.7 System partyjny: wielopartyjny. Główne partie polityczne:

- Partia Pracy (PA),
- Apel Chrześcijańsko-Demokratyczny (CDA),
- Partia Socjalistyczna (SP),
- Partia Ludowa na Rzecz Wolności i Demokracji (VV D),
- Lista Pima Fortuyna (LPF).

6.8 Podział administracyjny: 12 prowincji, które dzielą się na 458 gmin.

6.9 Waluta: euro.

6.10 Przynależność do ważniejszych organizacji międzynarodowych: UE, NATO, OECD, Rada Europy.

7. Belgia, Królestwo Belgii

7.1 Głowa państwa: król **Albert II**.

7.2 Szef rządu: od marca 2008 r. **Yves Leterme**.

7.3 Parlament: dwuizbowy, ma charakter przedstawicielski: **Izba Reprezentantów** – 150 deputowanych wybieranych co 4 lata i **Senat** – 71 senatorów częściowo wybieranych w wyborach powszechnych, częściowo delegowanych przez rady prowincjonalne na czteroletnią kadencję. Udział w wyborach parlamentarnych jest obowiązkowy.

7.4 Forma rządów: monarchia konstytucyjna.

7.5 Ustrój polityczny: system parlamentarny.

7.6 Ustrój terytorialny: federacja.

7.7 System partyjny: wielopartyjny. Główne partie:

- Flamandzcy Liberałowie i Demokraci (VLD),
- Flamandzka Partia Demokratyczno-Chrześcijańska (CD&V),
- Frankofońska Partia Socjalistyczna (PS),
- Ruch Reformatorski (MR),
- Interes Flamandzki (VB).

7.8 Podział administracyjny: 10 prowincji i 3 regiony.

7.9 Waluta: euro.

7.10 Przynależność do ważniejszych organizacji międzynarodowych: UE, NATO, OECD, Rada Europy.

8. Luksemburg, Wielkie Księstwo Luksemburga

8.1 Głowa państwa: Wielki Książę – od 2000 r. **Henryk**

8.2 Szef rządu: na czele rządu stoi Wielki Książę, ale pracami rządu kieruje przewodniczący. Funkcję tę pełni od stycznia 1995 r. **Jean-Claude Juncker**.

8.3 Parlament: jednoizbowy **Izba Deputowanych** – składa się z 60 deputowanych, wybieranych w wyborach powszechnych na pięcioletnią kadencję.

8.4 Forma rządów: monarchia konstytucyjna.

8.5 Ustrój polityczny: parlamentarny.

8.6 Ustrój terytorialny: państwo unitarne.

8.7 System partyjny: wielopartyjny. Najważniejsze partie polityczne:

- Chrześcijańsko-Społeczna Partia Ludowa (CSV),
- Zieloni (DG),
- Luksemburska Socjalistyczna Partia Robotnicza (LSAP),
- Partia Demokratyczna (Luksemburg) (DP),
- Komitet Akcji na Rzecz Demokracji i Sprawiedliwości Płac (ADR),
- Lewica (DL).

8.8 Podział administracyjny: 3 dystrykty, podzielone na 12 kantonów.

8.9 Waluta: euro.

8.10 Przynależność do ważniejszych organizacji międzynarodowych: UE, NATO, OECD, Rada Europy.

9. Wielka Brytania, Zjednoczone Królestwo Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej

9.1 Głowa państwa: monarcha brytyjski, obecnie królowa **Elżbieta II**.

9.2 Szef rządu: premier. Od czerwca 2007 r. funkcję tę pełni **James Gordon Brown**.

9.3 Parlament: dwuizbowy, składa się z **Izby Gmin** (izba niższa) i **Izby Lordów** (izba wyższa). Skład liczbowy Izby Gmin jest zmienny. Obecnie jest 646 deputowanych. Okres pełnomocnictw (nie kadencji) może trwać maksymalnie 5 lat.

W skład Izby Lordów wchodzi: lordowie dożywotni, 26 lordów duchownych (biskupi Kościoła anglikańskiego), 27 lordów prawa (pełnią oni funkcję Sądu Najwyższego), grupa lordów dziedzicznych i 5 członków rodziny królewskiej, razem 691 osób. Izba Lordów nie jest organem kadencyjnym.

9.4 Forma rządów: monarchia parlamentarna.

9.5 Ustrój polityczny: system gabinetowo-parlamentarny.

9.6 Ustrój terytorialny: państwo unitarne z dużą autonomią regionów.

9.7 System partyjny: dwupartyjny:

- Partia Konserwatywna (od 2003 r. jej liderem jest Michael Howard),
- Partia Pracy (od 2007 r. jej liderem jest Gordon Brown).

9.8 Podział administracyjny: 4 części składowe – dwa kraje: Anglia (dzieli się na regiony, hrabstwa, dystrykty i parafie) i Szkocja (dzieli się na 32 hrabstwa), jedno księstwo: Walia (9 hrabstw, 10 hrabstw miejskich i 3 miasta o równym statusie) i jedna prowincja – Irlandia Północna (sześć z dziewięciu hrabstw prowincji Ulster należy do Zjednoczonego Królestwa, tworząc Irlandię Północną).

9.9 Waluta: Funt szterling (GBP).

9.10 Przynależność do ważniejszych organizacji międzynarodowych: UE, NATO, OECD, Rada Europy, Wspólnota Pacyfiku.

10. Francja, Republika Francuska

10.1 Głowa państwa: prezydent, wybierany w wyborach powszechnych, bezpośrednich na pięcioletnią kadencję. Od maja 2007 r. **Nicolas Sarkozy**.

10.2 Szef rządu: premier, od maja 2007 r. **François Fillon**.

10.3 Parlament: dwuizbowy **Zgromadzenie Narodowe** – niższa izba parlamentu złożona z 577 deputowanych wybieranych w wyborach powszechnych według systemu większościowego na pięcioletnią kadencję i **Senat** – wyższa izba parlamentu złożona z 331 senatorów wybieranych w wyborach pośrednich przez kolegium elektorskie (m.in. deputowanych, merów, radnych) na sześcioletnią kadencję (1/3 składu Senatu odnawiana jest co 3 lata).

10.4 Forma rządów: republika.

10.5 Ustrój polityczny: system półprezydencki (mieszany).

10.6 Ustrój terytorialny: państwo unitarne.

10.7 System partyjny: wielopartyjny. Główne partie:

- Unia na rzecz Ruchu Ludowego (UMP – lider Nicolas Sarkozy),
- Unia na rzecz Demokracji Francuskiej (UDF),
- Zgromadzenie na rzecz Republiki (RPR),
- Front Narodowy (FN),
- Partia Socjalistyczna (PS).

10.8 Podział administracyjny: kraj podzielony jest na 26 regionów, departamenty i gminy. Integralną częścią kraju są terytoria zamorskie: m.in.: Polinezja Francuska, Martynika, Gwadelupa, Gujana Francuska, Nowa Kaledonia, wyspy Wallis i Futura (na Pacyfiku), Reunion (na Oceanie Indyjskim).

10.9 Waluta: euro.

10.10 Przynależność do ważniejszych organizacji międzynarodowych: UE, NATO, OECD, Rada Europy, Wspólnota Pacyfiku.

11. Hiszpania, Królestwo Hiszpanii

11.1 Głowa państwa: król – **Juan Carlos I.**

11.2 Szef rządu: premier, od kwietnia 2004 r. **José Luis Rodríguez Zapatero.**

11.3 Parlament: dwuizbowy – **Kortezy**. Obie izby wybierane w wyborach powszechnych na czteroletnią kadencję. Parlament stanowią: **Kongres Deputowanych** – 350 członków i **Senat** – 264 senatorów.

11.4 Forma rządów: monarchia konstytucyjna.

11.5 Ustrój polityczny: system parlamentarno-gabinetowy.

11.6 Ustrój terytorialny: pośrednia forma między państwem unitarnym a federacyjnym. Silnie autonomizowania się regionów (dewolucja).

11.7 System partyjny: dwupartyjny. Dominujące partie, które tworzą koalicję to:

- Hiszpańska Socjalistyczna Partia Robotnicza (PSOE),
- Partia Ludowa (PP).

11.8 Podział administracyjny: 17 wspólnot autonomicznych, 50 prowincji, 2 miasta autonomiczne.

11.9 Waluta: euro.

11.10 Przynależność do ważniejszych organizacji międzynarodowych: UE, NATO, OECD, Rada Europy.

12. Portugalia, Republika Portugalska

12.1 Głowa państwa: prezydent – od 2006 r. **Aníbal Cavaco Silva.**

12.2 Szef rządu: premier – od marca 2005 r. **José Sócrates Carvalho Pinto de Sousa.**

12.3 Parlament: jednoizbowy – **Zgromadzenie Republiki** – 230 deputowanych wybieranych w wyborach powszechnych na czteroletnią kadencję.

12.4 Forma rządów: republika.

12.5 Ustrój polityczny: system półprezydencki.

12.6 Ustrój terytorialny: państwo unitarne.

12.7 System partyjny: dwupartyjny. Główne partie (wschodzą w koalicje z ugrupowaniami centrowymi i prawicowymi):

- Partia Socjalistyczna (PS),
- Partia Socjaldemokratyczna (PSD).

12.8 Podział administracyjny: 18 dystryktów i 2 regiony autonomiczne (Azory, Madera)

12.9 Waluta: euro.

12.10 Przynależność do ważniejszych organizacji międzynarodowych: UE, NATO, OECD, Rada Europy.

13. Węgry, Republika Węgierska

13.1 Głowa państwa: prezydent – od sierpnia 2005 r. **László Sólyom**.

13.2 Szef rządu: premier od września 2004 r. funkcję tę piastuje **Ferenc Gyurcsány**.

13.3 Parlament: jednoizbowy – **Zgromadzenie Narodowe** – wybierany w wyborach powszechnych na czteroletnią kadencję, złożony z 386 deputowanych.

13.4 Forma rządów: republika.

13.5 Ustrój polityczny: system parlamentarno-gabinetowy.

13.6 Ustrój terytorialny: państwo unitarne.

13.7 System partyjny: wielopartyjny. Główne partie:

- Węgierska Partia Socjalistyczna (MSzP),
- Związek Wolnych Demokratów (SzDSz),
- Fidesz,
- Węgierskie Forum Demokratyczne.

13.8 Podział administracyjny: 19 krajów, 23 kraje miejskie i stolica.

13.9 Waluta: forint (HUF).

13.10 Przynależność do ważniejszych organizacji międzynarodowych: UE, NATO, OECD, Rada Europy.

14. Bułgaria, Republika Bułgarii

14.1 Głowa państwa: prezydent – od stycznia 2002 r. (po raz drugi) **Georgi Pyrwanow**.

14.2 Szef rządu: premier – od sierpnia 2005 r. **Siergiej Staniszew**.

14.3 Parlament: jednoizbowy – **Zgromadzenie Narodowe** – wybierany w wyborach powszechnych na czteroletnią kadencję; w izbie zasiada 240 deputowanych.

14.4 Forma rządów: republika.

14.5 Ustrój polityczny: system parlamentarny.

14.6 Ustrój terytorialny: państwo unitarne.

14.7 System partyjny: wielopartyjny. Główne partie:

- Bułgarska Partia Socjalistyczna,
- Narodowy Ruch Symeona II,
- Ruch na rzecz Praw i Wolności (partia mniejszości tureckiej).

14.8 Podział administracyjny: 28 obwodów, które są podzielone na gminy.

14.9 Waluta: lewa.

14.10 Przynależność do ważniejszych organizacji międzynarodowych: UE, NATO, Rada Europy.

15. Rumunia

15.1 Głowa państwa: prezydent – od grudnia 2004 r. **Traian Băsescu**.

15.2 Szef rządu: premier – od grudnia 2004 r. **Călin Constantin Anton Popescu-Tăriceanu**.

15.3 Parlament: dwuizbowy, wyłaniany w wyborach powszechnych na czteroletnią kadencję:

Izba Deputowanych – 332 parlamentarzystów i **Senat** – 137 senatorów.

15.4 Forma rządów: republika.

15.5 Ustrój polityczny: system parlamentarny z silną pozycją prezydenta.

15.6 Ustrój terytorialny: państwo unitarne.

15.7 System partyjny: wielopartyjny. Główne partie:

- Demokratyczna Partia Rumunii (PD),
- Partia Socjaldemokratyczna (PSD),
- Partia Narodowo-Liberalna (PNL),
- Narodowa Partia Wielkiej Rumunii (PPRM).

15.8 Podział administracyjny: 8 regionów rozwoju, 41 okręgów oraz miasto wydzielone Bukareszt, gminy miejskie i gminy wiejskie.

15.9 Waluta: lej.

15.10 Przynależność do ważniejszych organizacji międzynarodowych: UE, NATO, Rada Europy.

16. Malta, Republika Malty

16.1 Głowa państwa: prezydent – od kwietnia 2004 r. **Edward Fenech-Adami**.

16.2 Szef rządu: premier – od marca 2004 r. **Lawrence Gonzi**.

16.3 Parlament: jednoizbowy – **Izba Reprezentantów** – składa się z 65 deputowanych, kadencja trwa 5 lat.

16.4 Forma rządów: republika.

16.5 Ustrój polityczny: system parlamentarny.

16.6 Ustrój terytorialny: państwo unitarne.

16.7 System partyjny: dwupartyjny, wchodzi one w koalicje z mniejszymi ugrupowaniami:

- Partia Narodowa (PN),
- Partia Pracy (PL).

16.8 Podział administracyjny: brak.

16.9 Waluta: euro.

16.10 Przynależność do ważniejszych organizacji międzynarodowych: UE, Rada Europy.

17. Cypr, Republika Cypryjska (Cypr Południowy)

17.1 Głowa państwa: prezydent, wybierany w wyborach powszechnych na pięcioletnią kadencję – od lutego 2008 r. **Dimitris Christofias**.

17.2 Szef rządu: prezydent razem z wiceprezydentem i rządem pełnią funkcje wykonawcze (system prezydialny).

17.3 Parlament: jednoizbowy – **Izba Reprezentantów** – złożona z 80 deputowanych, wybierana w wyborach powszechnych na pięcioletnią kadencję (70% przedstawicieli ludności greckiej i 30% tureckiej).

17.4 Forma rządów: republika.

17.5 Ustrój polityczny: system prezydencki.

17.6 Ustrój terytorialny: federacja.

17.7 System partyjny: wielopartyjny. Główne partie:

- Postępowa Partia Ludu Pracującego (AKEL),
- Zgromadzenie Demokratyczne (DS),
- Partia Demokratyczna (DK),
- Partia Jedności Narodowej (UBP),
- Turecka Partia Republikańska (CTP).

17.8 Podział administracyjny: 6 dystryktów (okręgów).

17.9 Waluta: euro.

17.10 Przynależność do ważniejszych organizacji międzynarodowych: UE, Rada Europy.

18. Austria, Republika Austrii

18.1 Głowa państwa: prezydent powoływany w wyborach powszechnych na sześcioletnią kadencję – od 2004 r. **Heinz Fischer**.

18.2 Szef rządu: kanclerz – od stycznia 2007 r. **Alfred Gusenbauer**.

18.3 Parlament: dwuizbowy – **Zgromadzenie Związkowe: Rada Narodowa** – 183 deputowanych, wybieranych na 4 lata i **Rada Związkowa** – złożona z 62 osób mianowanych przez parlamenty krajowe.

18.4 Forma rządów: republika.

18.5 Ustrój polityczny: system parlamentarno-gabinetowy (kanclerski).

18.6 Ustrój terytorialny: federacja.

18.7 System partyjny: wielopartyjny. Liczące się partie:

- Austriacka Partia Ludowa,
- Wolnościowa Partia Austrii,
- Socjaldemokratyczna Partia Austrii i Partia Zielonych,
- Lista Hansa-Petera Martina.

18.8 Podział administracyjny: 9 krajów związkowych, podzielonych na 85 powiatów i 15 miast, które z kolei dzielą się na gminy. Oddzielny kraj związkowy stanowi również stolica państwa – Wiedeń.

18.9 Waluta: euro.

18.10 Przynależność do ważniejszych organizacji międzynarodowych: UE, Rada Europy, OECD.

19. Grecja

19.1 Głowa państwa: prezydent, wybierany przez parlament na pięcioletnią kadencję – od marca 2005 r. **Karolos Papoulias**.

19.2 Szef rządu: premier – od września 2007 r. **Konstantinos Karamanlis**.

19.3 Parlament: jednoizbowy – 300 parlamentarzystów wybieranych w wyborach powszechnych na okres czterech lat.

19.4 Forma rządów: republika.

19.5 Ustrój polityczny: system parlamentarny.

19.6 Ustrój terytorialny: państwo unitarne.

19.7 System partyjny: wielopartyjny. Główne partie:

- Nowa Demokracja (ND)
- Ogólnogrecki Ruch Socjalistyczny (PASOK)
- Komunistyczna Partia Grecji (KKE)
- Koalicja Sił Lewicowych i Postępowych (Synaspismos)

19.8 Podział administracyjny: 51 jednostek zwanych nomosami, dzielących się na powiaty oraz gminy oraz jeden region autonomiczny.

19.9 Waluta: euro.

19.10 Przynależność do ważniejszych organizacji międzynarodowych: UE, Rada Europy, OECD, NATO.

20. Irlandia

20.1 Głowa państwa: prezydent, wybierany przez obywateli na siedmioletnią kadencję – od 1997 r. – **Mary McAleese**.

20.2 Szef rządu: Taoiseach (premier) – od maja 2008 r. **Brian Cowen**.

20.3 Parlament: dwuizbowy. **Dáil Éireann** jest izbą niższą, wybraną w wyborach bezpośrednich i powszechnych. Zasiada w niej 166 posłów. Nie występuje pojęcie kadencyjności, ale deputowany otrzymuje pełnomocnictwo na okres 5 lat. **Seanad Éireann** jest izbą wyższą i ma głównie rolę doradczą. Składa się z 60 członków, część pochodzi z wyboru a część z nominacji.

20.4 Forma rządów: republika.

20.5 Ustrój polityczny: system parlamentarny.

20.6 Ustrój terytorialny: państwo unitarne.

20.7 System partyjny: wielopartyjny. Partie:

- Fianna Fáil,
- Labour Party (Partia Pracy),
- (Progresywni Demokraci),
- Demokratyczna Lewica),
- Green Party,
- Sinn Féin (My Sami).

20.8 Podział administracyjny: 26 krajów.

20.9 Waluta: euro.

20.10 Przynależność do ważniejszych organizacji międzynarodowych: UE, Rada Europy, OECD.

21. Słowenia, Republika Słowenii

21.1 Głowa państwa: prezydent, wybierany jest na okres 5 lat w wyborach powszechnych – od grudnia 2007 **Daniilo Türk**.

21.2 Szef rządu: premier – od 2004 r. **Janez Janša**.

21.3 Parlament: dwuizbowy: **Zgromadzenie Narodowe** – 90 deputowanych wybieranych na czteroletnią kadencję (88 w głosowaniu bezpośrednim, 2 delegowanych – jeden przez mniejszość węgierską, drugi przez włoską) i **Rada Państwa** (ma charakter doradczy) – 40 członków wybieranych na pięcioletnią kadencję w wyborach pośrednich.

21.4 Forma rządów: republika.

21.5 Ustrój polityczny: system parlamentarny.

21.6 Ustrój terytorialny: państwo unitarne.

21.7 System partyjny: wielopartyjny. Główne partie:

- Słoweńska Partia Demokratyczna – (SDS),
- Nowa Słowenia – Chrześcijańska Partia Ludowa (NSi),
- Słoweńska Partia Ludowa (SLS),
- Liberalna Demokracja Słowenii (LDS),
- Zjednoczona Lista Socjaldemokratów (ZLSD).

21.8 Podział administracyjny: 182 gminy i 11 gmin miejskich

21.9 Waluta: euro.

21.10 Przynależność do ważniejszych organizacji międzynarodowych: UE, Rada Europy, NATO.

22. Włochy, Republika Włoska

22.1 Głowa państwa: Prezydent Republiki, wybierany na siedmioletnią kadencję przez Zgromadzenie Narodowe – od 2006 r. **Giorgio Napolitano**.

22.2 Szef rządu: premier, po raz czwarty obowiązki szefa rządu podjął w maju 2008 r. **Silvio Berlusconi**.

22.3 Parlament: dwuizbowy: **Izba Deputowanych** – 630 przedstawicieli wybieranych raz na 5 lat w wyborach powszechnych w systemem mieszanym i **Senat** – 315 wybieralnych senatorów oraz 7 senatorów dożywotnich, głównie byłych premierów i prezydentów.

22.4 Forma rządów: republika.

22.5 Ustrój polityczny: system parlamentarno-gabinetowy.

22.6 Ustrój terytorialny: państwo unitarne.

22.7 System partyjny: wielopartyjny. Najważniejsze partie:

- Dom Wolności (w koalicji m.in. z FI – Naprzód Włochy (Forza Italia) AL – Przymierze Narodowe LN – Liga Północna NPSI – Nowa Włoska Partia Socjalistyczna),
- Ulivo – Drzewo Oliwne (w składzie koalicji m.in. CCD – Centrum Chrześcijańsko-Demokratyczne UCD – Zjednoczeni Chrześcijańscy Demokracy DL – Demokracy Lewicy FV – Federacja Zielonych).

22.8 Podział administracyjny: 15 regionów, i 5 regionów autonomicznych, które (z wyjątkiem Valle d'Aosta) dzielą się na prowincje.

22.9 Waluta: euro.

22.10 Przynależność do ważniejszych organizacji międzynarodowych: UE, Rada Europy, NATO, OECD.

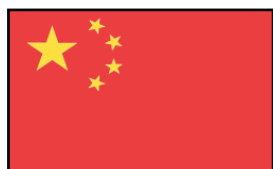
III Światowe mocarstwa

1. USA, Stany Zjednoczone Ameryki Północnej

- 1.1 Głowa państwa: prezydent wybierany w wyborach powszechnych i pośrednich na czteroletnią kadencję – obecnie **George W. Bush**.
- 1.2 Szef rządu: prezydent pełni funkcje szefa władzy wykonawczej (system prezydialny).
- 1.3 Parlament: dwuizbowy **Kongres: Izba Reprezentantów** – 435 deputowanych wybieranych w wyborach powszechnych co 2 lata i **Senat** – 100 senatorów wybieranych w wyborach powszechnych na 6 lat (co dwa lata odnawiana jest 1/3 jego składu).
- 1.4 Forma rządów: republika.
- 1.5 Ustrój polityczny: system prezydencki.
- 1.6 Ustrój terytorialny: federacja.
- 1.7 System partyjny: dwupartyjny:
  - Partia Republikańska (RP),
  - Partia Demokratyczna (DP).
- 1.8 Podział administracyjny: 50 stanów i dystrykt federalny (Kolumbia)
- 1.9 Waluta: dolar USA.
- 1.10 Przynależność do ważniejszych organizacji międzynarodowych: APEC, NAFTA, NATO, OECD, OPA, Wspólnota Pacyfiku, APEC.

2. Chiny, Chińska Republika Ludowa

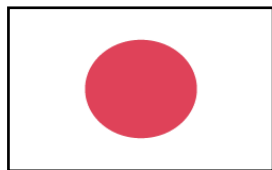

- 2.1 Głowa państwa: prezydent ChRL, Sekretarz Generalny Komunistycznej Partii Chin – funkcję tę objął w marcu 2003 r. **Hu Jintao**.
- 2.2 Szef rządu: premier – jest jednocześnie przewodniczącym Rady Państwa Chińskiej Republiki Ludowej, od marca 2003 r. **Wen Jiabao**.
- 2.3 Parlament: jednoizbowy – **Ogólnochińskie Zgromadzenie Przedstawicieli Ludowych**: 2987 deputowanych wybieranych na 5 lat w wyborach pośrednich.
- 2.4 Forma rządów: republika ludowo-demokratyczna.
- 2.5 Ustrój polityczny: system komunistyczny.
- 2.6 Ustrój terytorialny: państwo unitarne.
- 2.7 System partyjny: monopartyjny – Komunistyczna Partia Chin (*Zhongguo Gongchandang*) i satelickie partie: Chiński Rewolucyjny Komitet Kuomintangu, Chińska Liga Demokratyczna.
- 2.8 Podział administracyjny: 22 prowincje (Tajwan jest uważany przez władze chińskie za 23. prowincję), 5 regionów autonomicznych. 2 miasta wydzielone (Pekin, Szanghaj), 2 specjalne Regiony Administracyjne (Makao i Hong Kong).
- 2.9 Waluta: juan.

2.10 Przynależność do ważniejszych organizacji międzynarodowych: ONZ, APEC.

2.11 Liczba mieszkańców: 1,4 mld (1/5 ludności całego świata).

3. Japonia

3.1 Głowa państwa: cesarz **Akihito**.

3.2 Szef rządu: premier – od 2007 r. **Yasuo Fukuda**.

3.3 Parlament: dwuizbowy – **Zgromadzenie Narodowe (Kokkai)**: **Izba Reprezentantów (Shugi-In)** – 480 deputowanych wybieranych w wyborach powszechnych na czteroletnią kadencję i **Izba Radców (Sangi-In)** – 242 członków wybieranych na 6 lat (co 3 lata wymieniana jest połowa składu).

3.4 Forma rządów: monarchia konstytucyjna.

3.5 Ustrój polityczny: system parlamentarny.

3.6 Ustrój terytorialny: państwo unitarne.

3.7 System partyjny: wielopartyjny. Partie:

- Partia Liberalno-Demokratyczna,
- Czysta Partia rządowa,
- Liga Liberalna,
- Partia Demokratyczna.

3.8 Podział administracyjny: 43 prefektury, dwa okręgi miejskie (Kioto i Osaka), okrąg specjalny (cała wyspa Hokkaidô) oraz okrąg stołeczny (Tokio). Ponadto kraj podzielony jest na 8 regionów.

3.9 Waluta: jen.

3.10 Przynależność do ważniejszych organizacji międzynarodowych: ONZ, APEC, OECD.